

21.04.2021. Nr. LPA 1.8.-10

Rīgā

Ministru prezidentam Krišjānim Kariņam

Finanšu ministram Jānim Reiram

Valsts kancelejas direktoram Jānim Citkovskim

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram Artūram Tomam Plešam

Labklājības ministrei Ramonai Petravičiai

Izglītības un zinātnes ministrei Ilgai Šuplinskai

Kopijai:

Finanšu ministrijas Eiropas Savienības fondu
stratēģijas departamenta direktoram
Edgaram Šadrim

Sabiedrības integrācijas fonda direktorei
Zaigai Pūcei

Priekšlikumi ANM plāna projekta precizēšanai

Biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse” (LPA) aicina veikt labojumus Atvēršanas un noturības mehānismā (ANM), tā gala versijā iekļaujot divus principus, kuri tika pausti 20. aprīļa Ministra kabineta sēdē - t.s. **vienāda pieeja investīcijām visiem un Sociāli atbildīgi publiskie iepirkumi**.

Tā kā LPA nav pieejama Eiropas Komisijā iesniegtā plāna versija, norādām plāna punktus no ANM sabiedriskajā apspriešanā pieejamās versijas. Vienlaikus lūdzam pēc iespējas ātrāk nosūtīt Eiropas Komisijai pieejamo versiju, lai varam atkārtoti iesniegt precīzas redakcijas.

1.Vienāda pieeja investīcijām visiem - nodrošināt digitālās transformācijas un sociālo pakalpojumu investīciju pieejamību arī biedrībām un nodibinājumiem.

- **Reforma 2.1.1.r. Valsts pārvaldes un pakalpojumu digitālā transformācija, pakalpojumu un digitālās identifikācijas pārrobežu pieejamība**

(349) papildināt ar “Digitālās transformācijas sistēmā tiek iekļautas arī nevalstiskās organizācijas, kas veic pārvaldes deleģētus un citus sabiedrībai būtiskus pakalpojumus, īpaši, nodrošinot arī sociālās nevienlīdzības grupu pieeju digitālajiem pakalpojumiem un procesiem”.

- **Investīcija 2.1.1.1.i.: Pārvaldes modernizācija un pakalpojumu digitālā transformācija, tai skaitā uzņēmējdarbības vide**

(355) papildināt ar “un ir pieejamas arī biedrībām un nodibinājumiem”

- **Investīcija 2.1.3.2.i. Tautsaimniecības platformas**

(400) papildināt ar “bezupeļņas sektora - biedrību un nodibinājumu digitalizāciju”

(401) papildināt ar “un bezupeļņas sektora sabiedrībai nozīmīgus un sociālās nevienlīdzības mazināšanas pakalpojumus.”

- **Investīcija 2.2.1.1.i. Atbalsts Digitālo inovāciju centru un reģionālo digitālo aģentu tīkla izveidei**

Papildināt ar jaunu apakšpunktu, norādot, ka Digitālo inovāciju un reģionālo digitālo aģentu tīklu pakalpojumi būs pieejami arī bezupeļņas sektoram - biedrībām un nodibinājumiem, sociālajiem uzņēmumiem, kas īsteno sabiedrībai nozīmīgus un sociālās nevienlīdzības mazināšanas pakalpojumus.

- **Investīcija 2.2.1.2.i. Atbalsts procesu digitalizācijai komercdarbībā produktivitātes paaugstināšanai**

Papildināt ar jaunu apakšpunktu, norādot, ka atbalsts procesu digitalizācijai būs pieejams arī bezupeļņas sektoram - biedrībām un nodibinājumiem, sociālajiem uzņēmumiem, kas īsteno sabiedrībai nozīmīgus un sociālās nevienlīdzības mazināšanas pakalpojumus.

- **Investīcija 2.2.1.3.i. Atbalsts jaunu produktu un pakalpojumu ieviešanai uzņēmējdarbībā**

Papildināt ar jaunu apakšpunktu, norādot, ka atbalsts pieejams arī bezupeļņas sektoram - biedrībām un nodibinājumiem, sociālajiem uzņēmumiem, kas attīsta sabiedrībai nozīmīgu sociālo pakalpojumu digitalizāciju.

- **Investīcija 2.3.1.1.i. Uzņēmumu digitālo pamatprasmju attīstība**

(439) Papildināt ar “atbalsts pieejams arī bezupeļņas sektoram - biedrībām, nodibinājumiem un sociālajiem uzņēmumiem sociālo pakalpojumu attīstībai”.

- **Investīcija 2.3.2.1.i. Sabiedrības digitālās pamatprasmju un tehnoloģiju jaunrades spēju attīstība**

(458) precizēt, svītrojot “sabiedriskajām organizācijām (piem. SIF)”, un papildinot “ar biedrībām un nodibinājumiem”. Lūdzam nenorādīt konkrētas sadarbības formas pirms konsultācijām ar biedrību un nodibinājumu sektoru.

- **Investīcija 3.1.2.1.i. Publisko pakalpojumu un nodarbinātības pieejamības veicināšanas pasākumi:**

Papildināt pēc (664) ar jaunu punktu šāda redakcijā “Nozīmīgus sociālos pakalpojumus, tai skaitā, pārvaldes deleģētus uzdevumus, veic arī biedrības, nodibinājumi un sociālie uzņēmumi. Lai paaugstinātu efektīvu sociālās nevienlīdzības mazināšanu, investīcijas pakalpojumu un nodarbinātības pieejamības veicināšanas pasākumiem būs pieejamas arī partneriem”

Papildināt (670) ar biedrībām un nodibinājumiem, sociālajiem uzņēmumiem, kas varēs pieteikties konkursam.

- **Investīcija 3.1.2.3.i. Ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojuma noturība un nepārtrauktība:**

Papildināt (708) ar investīcijas pieejamību biedrībām un nodibinājumiem, sociālajiem uzņēmumiem.

Vēršam uzmanību, ka līdztiesīga attieksme pret dažādiem sektoriem un tautsaimniecības dalībniekiem atbalstīs jaunu, inovatīvu vai krīzes ietekmē radušos sociālo pakalpojumu izstrādi vai esošo intensīvāku īstenošanu, nodrošinās sabiedrībai būtisku pakalpojumu un procesu digitalizāciju.

Aicinām arī ANM plānā pēc iespējas mainīt terminu “uzņēmums” uz “privātais sektors”, terminu “uzņēmējdarbības sektors” uz “privātais sektors”, terminu “uzņēmējdarbība” uz “privātā sektora darbība”, terminu “komercdarbība” uz “saimnieciskā darbība”/

2. Sociāli atbildīgi publiskie iepirkumi

Lūdzam papildināt plāna Komponentes 3. Nevienlīdzības mazināšana kopsavilkumu (439) ar horizontālo principu “Sociāli atbildīgs publiskais iepirkums”, izmantojot tālāk esošo skaidrojumu.

Publisko iepirkumu likums ļauj publisko iepirkumu procesā piemērot sociāli atbildīga publiskā iepirkuma kritērijus, lai pirktu ētiski ražotus produktus, veicinātu mazo un vidējo uzņēmumu lielāku piekļuvi publiskajam iepirkumam, nodrošinātu pienācīgus darba apstākļus, kā arī veicinātu labākus darba nosacījumus cilvēkiem ar invaliditāti un citiem nelabvēlīgā situācijā esošiem cilvēkiem. Sociāli atbildīgs iepirkumā publiskā pasūtījuma ietvaros tiek iegādātas preces vai saņemti pakalpojumi, tai skaitā, tiek īstenotas kādas sociālās vajadzības vai radīta pozitīva ietekme uz sociālo izaicinājumu. Piemēram, 20% no visas kopsummā, kas tika izmantotas publisko iepirkumu veikšanai, pakalpojuma sniedzējs/preču piegādātājs īstenojis dažādus sociāli atbildīgi publiskā iepirkuma kritērijus jeb klauzulas.

Latvijā ir personu grupas, kurām grūti iekļauties darba vidē – personas ar invaliditāti, romi, bijušie ieslodzītie, ilgstošie bezdarbnieki un citi. Eiropas Komisija ir norādījusi, ka “publiskās pārvaldes iestādes var izmantot publisko iepirkumu iespēju stratēģiskāk, lai par katru iztērēto valsts līdzekļu *euro* saņemtu iespējami labāku rezultātu un tādējādi palīdzētu padarīt mūsu ekonomiku inovatīvāku, ilgtspējīgāku, iekļaujošāku un konkurētspējīgāku (...)

Rosinām arī noteikt, ka visos būvniecības publiskajos iepirkumos tiek piemērotas sociāli atbildīga publiskā iepirkuma klauzulas – radot darba vietas personām no dažādām mērķgrupām. Nodarbinātības formas var būt dažādas. 5 % no visiem publiskā iepirkuma izpildē nodarbinātiem ir personas no sociālās atstumtības mērķgrupām (mērķgrupas uzskaitījums MK noteikumos Nr.173 (2018)).

3. Attiecībā uz tieši **NVO novirzāmo finansējumu** informējam, ka Valsts kancelejai tiks iesniegts priekšlikums par Sociālās noturības fonda izveidi - investīcijām sociālo inovāciju un sabiedrības interešu pārstāvībā.

- Šobrīd starp Latvijas biedrībām un nodibinājumiem ir ļoti maz tādu organizāciju, kuras spētu pārstāvēt Latvijas sociālās nevienlīdzības skartās grupas, kā arī sociālajā dialogā nepārstāvētās grupas (piemēram, pašnodarbinātos, autoratlīdzību saņēmējus), kuriem jebkura krīzes radīta nestabilitāte var kļūt par nepārvaramu, tai skaitā sociālu, problēmu.

Lai nodrošinātu dažādu, īpaši mazaizsargātu, marginalizētu sabiedrības grupu interešu pārstāvniecību lēmumu pieņemšanas procesā visos līmeņos un politiku atbilstību viņu vajadzībām, jāveic reformas un investīcija līdzdalības un lēmumu pieņemšanas procesos sociālajā politikā. ANM plānā ietvertās reformas un investīcija nav iespējamās bez reformām maznodrošināto personu un dažādu nodarbinātību formu personu dialogā ar publisko varu.

- Sabiedrības noturības veidošanai ir nepieciešams attīstīt lokālo sociālo kapitālu, veidojot sociālās drošības tīklus, kas krīzes gadījumā ļautu cilvēkiem, īpaši, sociālās nevienlīdzības skartajām grupām, pēc iespējas ātrāk risināt problēmas, kā arī nodrošināt ātru atveseļošanu no krīzes. Pandēmija pierādīja, ka tieši lokālajā līmenī veidojas sociālā inovācijas, kur, sadarbojoties pārvaldei, nevalstiskajām organizācijām un privātajam sektoram, tiek attīstītas efektīvas rīcības. Lai tās kļūtu par pastāvīgu ieradumu, ir nepieciešama vienreizēja un stratēģiska investīcija šādu inovatīvu sociālo mehānismu izveidē un nostiprināšanā.
- Tāpat turpmākajos gados paredzēts būtiski spēcīnāt tiesībsargājošās iestādes, taču Latvijas biedrību un nodibinājumu sektorā ir ļoti maz organizāciju, kurām ir kapacitāte veikt sabiedrisko monitoringu par valsts un ES līdzekļu godprātīgu izmantošanu, korupcijas riskiem, problēmām tiesu vai prokuratūras darbā, ēnu ekonomikas izpausmēm, negodīgiem iepirkumiem u.tml. Līdz ar būtisku valsts budžeta finanšu pieaugumu Daudzgaļu budžeta un ANM ietvaros, ir nepieciešams stiprināt sabiedrisko monitoringu, lai novērstu šaubas par publiskā finansējuma negodīgu izlietojumu.

Latvijas Pilsoniskā alianse apliecina gatavību iesaistīties ANM ieviešanas detalizēto plānu izstrādes procesā, sniedzot nevalstiskā sektora viedokli un ekspertīzi, kā ieviest augstāk minētās prasības.

Lūdzam pēc iesaistīt LPA visos komunikācijas procesos plāna redakciju precizēšanā.

Direktore (paraksts*) Kristīne Zonberga

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu

K.Zonberga
24245580
Kristine@nvo.lv